

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЪРВО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО „ПРЪМОВ срещу БЪЛГАРИЯ”

(Жалба № 42986/98)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

30 септември 2004 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

30/12/2004

ешението става окончателно при условията по член 44, § 2 на Конвенцията. Може да бъде предмет на редакторска преработка.

По делото „Пръмов срещу България”,

Европейският съд по правата на човека (Първо отделение), на заседание в състав:

Г-н РОЗАКИС, *Председател*,

Г-н П. Лорензен,

Г-жа С. БОТУШАРОВА,

Г-н А. Ковлер,

Г-н В. Загребелски,

Г-жа Е. Стайнер,

Г-н К. Хаджиев, *съдиш*,

и г-н С. Нийлсен, *Секретар на отделението*,

След като се оттегли на заседание на 9 септември 2004 г.,

Предоставя следното решение, постановено на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е заведено по жалба (№ 42986/98) срещу Република България, подадена в Европейската комисия по правата на човека (“Комисията”) на основание бившия член 25 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) на 18 май 1998 г. от българския гражданин г-н Румен Димитров Пръмов (“жалбоподател”).

2. Жалбоподателят се представлява от господин Екимджиев, адвокат, практикуващ в Пловдив. Правителството на Р. България («Правителството») се представлява от г-жа М. Пашева, /ко/агент, представител на Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, на основание на член 6 от Конвенцията, че е станал жертва на нарушаване правото му на достъп до съд, който да се произнесе по правомерността на неговото уволнение.

4. Жалбата е предадена на Съда на 1 ноември 1998 г., когато влезе в сила Протокол № 11 към Конвенцията (Член 5 §, 2 от Протокол № 11).

5. Жалбата е разпределена на Първо отделение на Съда (член 52, § 1 от Правилата на Съда). Съставът в рамките на Отделението, натоварен с гледането на делото (член 27 §, 1 от Конвенцията), е конституиран на основание член 26 §, 1 от Правилата на Съда.

6. На 16 октомври 2002 г., представителят на жалбоподателят е предявил възражение относно представителността на /ко/агента Г-жа Пачева, с което моли забележките, представени от името на Правителството относно допустимостта и съществото на жалбата да не бъдат взети предвид. На 5 юни 2003 г., отделението решава да отхвърли отправеното възражение.

7. С решение от 5 юни 2002 г., Съдът (Първо отделение) обяви жалбата за допустима.

8. Нито жалбоподателят, нито Правителството са депозирали писмени възражения по същество (член 59, § 1 от правилника на Съда).

ОТНОСНО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

9. Жалбоподателят е роден през 1964 г. и живее в Карлово.

10. Той е работил като контролор в БДЖ от 1-ви февруари 1992 г. На 31 октомври 1995 г. е уволнен по обвинение, че е отклонявал средства от продажбата на билети във влака.

11. На 16 ноември 1995 г., жалбоподателят се обръща към Районния прокурор на гр. Карлово с молба да установи дали наистина е налице отклоняване на средства. Той се оплаква също, че от заплатата му са били удържани суми, за които е било претендирано, че е отклонявал. В отговор на това, прокурорът му обяснява, че повдигнатият казус е от компетенциите на ГПК и призовава жалбоподателя да се обърне към съда.

12. На 11 декември 1995 г., жалбоподателят подава искова молба в Районния съд на гр. Карлово, регистрирана под № 92/96, с която моли съда да се произнесе по правомерността на неговото уволнение, да постанови възстановяването му на работа на заеманата длъжност и изплащане на обезщетение.

13. Със съдебно решение, чиято дата не е уточнена, Районният съд обявява исковата молба за недопустима с мотивите, че съгласно Дисциплинарния устав на ръководния и изпълнителския състав от железопътния транспорт, дисциплинарните санкции, като вид административен акт, могат единствено да бъдат обжалвани по административен ред пред висшестоящата инстанция, а не пред съдебната власт.

14. Жалбоподателят обжалва решението на Районния съд пред Окръжния съд на гр. Пловдив, който потвърждава в решението си от 6 юни 1996 г., че спорът не е от компетенцията на съда (не може да бъде решен по съдебен ред). Окръжният съд връща делото в Районния съд на гр. Карлово, с препоръката той да го предаде на компетентната административна власт, която да се произнесе по случая.

15. На 16 юли 1996 г., жалбоподателят подава в канцеларията на Районния съд – гр. Карлово касационна жалба за преразглеждане на влязлото в сила решение за недопустимост на иска, която получава регистрационен номер 58 от 16.07.1996 г. В нея той излага по-

конкретно мотивите си, че липсата на правна възможност за обжалване на решението за уволнение противоречи на Конституцията на Р. България и на член 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека.

16. Когато, през месец март 1998 г., жалбоподателят се е обърнал към Районния съд, за да се информира за хода на неговата въззивна жалба, той разбрал, че същата не е била предадена на Върховния съд, но преписката по делото е била предадена на 31 юли 1996 г. на Районната дирекция на БДЖ - гр. Пловдив, която е компетентната административна власт, която следва да се произнесе по казуса.

17. На 4 май 1998 г., адвокатът на жалбоподателя е поискал връщането на преписката по делото от правния отдел на Районната дирекция на БДЖ. При телефонен разговор на 18 май 1998 г., завеждащият този отдел го е уведомил, че не разполага с въпросното досие.

II. РЕЛЕВАНТНО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКИ

18. По времето на настъпване на обстоятелствата, особеният статут на служителите на БДЖ е определен с Указ № 9 за работата на ръководния и изпълнителския състав в железопътния транспорт. Различните длъжности са класифицирани по чин и е предвиден стриктен правилник с дисциплинарни санкции, за да се гарантира сигурността на транспортната дейност.

19. По силата на член 9, алинея 3 на Указ № 9, дисциплинарните санкции, предприемани срещу служителите на БДЖ и в частност уволнението (до решението на Конституционния съд от 18 февруари 1997 г.), са могли да бъдат обжалвани пред висшестоящата административна инстанция.

20. Член 56 на Дисциплинарния устав на ръководния и изпълнителския състав от железопътния транспорт, приет с постановление на Министерския съвет от 23 януари 1981 г. гласи, че единственият начин за обжалване е подаване на административна жалба пред висшестоящата власт и урежда начините, по които това да се осъществява. Впоследствие, нито правните действия срещу уволненията, предприети на основание приложението на Кодекса на труда, нито исковете за обявяване на нищожност на административните решения, предявени под формата на обжалване пред висшестоящата административна инстанция са допускани от съдебната практика, до промяната, внесена от Върховния съд с решение от 19 август 1996 г. В това решение, Върховният съд, аргументирайки се с изменение на Кодекса на труда, влязло в сила на 1-ви януари 1993 г., излиза с определение, че решенията за уволнение вече няма да бъдат изключени от съдебния контрол, регламентиран от

Трудовия кодекс (опр. № 641 от 19.8.1996 г., Бюлетин на ВС, кн. 10-1996 г., стр. 17; за предишната съдебна практика, опр. № 2085 от 15.12.1993 г., по адм. дело 5987/93, III г.о.).

21. С решение от 18 февруари 1997 г., Конституционният съд излиза с решение, че фактът на отклоняване по законодателен път на споровете, касаещи основно човешко право, като например правото на труд, от компетенциите на съдилищата противоречи на Конституцията и на член 6 от Европейската конвенция за правата на човека (реш. № 5 от 18.2.1997 г. по конст. дело № 25/96 г. на КС на РБ, Държавен вестник, бр. 20/97). Последствията от това решение са, че разпоредбите на Указа от 6 януари 1981 г., който не допускаше решаването по съдебен ред на споровете по решения за уволнение на БДЖ, са обявени за недействителни.

22. Указът от 6 януари 1981 г. е отменен с новия закон за железопътния транспорт, влязъл в сила на 1-ви януари 2002 г. След приемането на този закон, служителите на БДЖ попадат под действието на общото право, регламентирано от Кодекса на труда.

23. Член 358 от Кодекса на труда, действащ в момента на уволнението на жалбоподателя, предвижда, че исковите молби до съдилищата, отнасящи се до спорове, свързани с прекратяване на трудовия договор, трябва да бъдат внесени в срок от шест месеца, считано от прекратяването му.

ПРАВНИ ИЗВОДИ

I. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

24. Жалбоподателят се е оплакал, че не е имал достъп до съд, което го е лишило от правото му съдът да се произнесе по правомерността на неговото уволнение, аргументирайки се, че това е незначитане на член 6, § 1 от Конвенцията, който предвижда в своите правнорелевантни части следното:

„1. Всяко лице, при определянето на неговите граждански права и задължения, (...) има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, (...)”

A. Аргументи на страните

1. На Правителството

25. Правителството поддържа становището, че жалбоподателят е имал възможността да обжалва административния акт на уволнение

пред висшестоящата инстанция, след което да обжалва и по съдебен ред за анулиране на евентуално решение за отхвърляне на молбата му от страна на административната власт. То смята, че тези разпоредби съответстват на предвидени в член 6 на Конвенцията и че жалбоподателят е трябвало да използва този способ, вместо да внася граждански иск срещу уволнението, чиято цел е била инициране на промени в законодателството.

26. Правителството добавя, че с внасянето на промени през януари 1993 г. в Кодекса на труда, съдебният контрол върху уволненията на служители на БДЖ е бил реално възможен. Съществуването на тази правна възможност е потвърдена от решението на Върховния съд от 19 август 1996 г. Впоследствие, жалбоподателят е могъл да се възползва от тази правна възможност, но не го е направил, поради недовеждане до край на процедурата по отношение на допустимостта на неговия иск.

2. На жалбоподателя

27. Жалбоподателят излага първо, че приложимостта на член 6 произтича от естеството на длъжността, която е заемал и от гражданския характер на правата, предмет на жалбата. След това, той оспорва твърденията на Правителството, според които отхвърлянето на евентуално оспорване пред висшестоящата административна инстанция е могло впоследствие да бъде обжалвано и пред съдебна инстанция. И накрая, той отбелязва, че вследствие на промяната на съдебната практика от Върховния съд с решение от 19 август 1996 г., е станало възможно възбуждането на съдебен процес, но той не е могъл на практика да се възползва от тази възможност, поради непредаване на неговата жалба от Районния съд на гр. Карлово.

Б. Преценка на съда

1. Относно приложимостта на член 6, § 1

28. Съдът припомня, че измежду гаранциите, залегнали в член 6 § 1 на Конвенцията, фигурира и « правото на съд », в което правото на достъп, или по-конкретно правото на възбуждане на гражданско дело е един от съставните елементи.

29. Съдът отбелязва, че Правителството не оспорва приложимостта на тази разпоредба по отношение на разглеждания казус. Във всеки стадий на производството и поради статута на жалбоподателя – служител на държавно предприятие -, Съдът припомня, че съгласно съдебната си практика, за да определи приложимостта на член 6 §, 1 по отношение на споровете за прекратяване на дейността на държавните служители, е необходимо да възприеме функционален критерий,

основаващ се на естеството на длъжностите и отговорностите, изпълнявани от заинтересованото лице във всяка конкретна ситуация. В случая, въпреки особения статут на служителите на БДЖ по време на релевантния период (чинове, дисциплина), Съдът счита, че длъжността на кондуктор в БДЖ не следва да бъде възприемана като « характерна за специфичните дейности на държавната администрация, тъй като последната има качеството на държател на държавната власт, натоварена със защитата на общите интереси на Държавата или на другите държавни органи » (Дело „Пелгрен срещу Франция” [ДВ], № 28541/95, § 66, ЕСПЧ 1999-VIII).

30. Следователно, налице е основание за прилагането на член 6 §, 1.

2. Относно спазването на член 6, § 1

31. Съдът веднага отчита, че нормативните текстове, регламентиращи статута на служителите на БДЖ в момента на уволнението на жалбоподателя не са давали възможност за правно решаване на казуса по правомерността на такъв вид уволнение. Единствената възможност била обжалването на административния акт на уволнение пред висшестояща инстанция, която в случая е била Районната дирекция на БДЖ, орган, който очевидно не е притежавал качествата независимост и безпристрастност, присъщи на един „съд”, по смисъла на член 6, § 1 (дело „Белило срещу Швейцария”, решение от 29 април 1988 г., серия А № 132, стр. 29, § 64).

32. Относно възможността, изложена в становището на Правителството да се внесе на първо време жалба пред висшестоящата инстанция, след това, при неуспех, съдебен иск за анулиране на решението на административната власт, Съдът смята, че нито текстовете, приложими навремето, нито съдебната практика са предоставяли възможност за използване на такъв съдебен ред (виж правото, приложимо към § 20 на настоящото решение). Впрочем, Правителството не представя нито едно съдебно решение, което да подкрепя допустимостта на такава жалба. Тогава обаче, жалбоподателят не е имал възможност да използва този съдебен ред.

33. Относно възможността за възбуждане на гражданско дело във връзка с приложението на Кодекса на труда, Съдът отчита първо, че в момента на уволнението на жалбоподателя през октомври 1995 г., преди промяната на съдебната практика, извършена от Върховния съд на 19 август 1996 г. (Виж вътрешното релевантно право, § 20 от настоящото решение), не е било възможно използването на този съдебен ред за оспорване на уволнението от БДЖ.

34. Въпреки това, в случая, жалбоподателят е направил опит да внесе такъв съдебен иск, позовавайки се по-конкретно на гарантираното право на съд от член 6, § 1 от Конвенцията. Съгласно практиката по онова време, неговата искова молба е била обявена за

недопустима. Съдът припомня, че в своето решение от 5 юни 2003 г. относно допустимостта на жалбата, е отхвърлил възражението на Правителството за неизчерпване на вътрешните правни средства за защита за решаване на казуса и е решил, че жалбоподателят е изчерпал всички налични правни способи за обжалване срещу недопустимостта на неговия съдебен иск. В случая, този способ не се е оказал ефикасен.

35. И накрая, Съдът отчита факта, че жалбоподателят не е имал възможност да внесе нова искова молба, поради промяната на съдебната практика, направена от Върховния съд, тъй като е бил изтекъл шестмесечния срок, предвиден от вътрешното право за оспорване правомерността на такъв вид уволнения, в неговия случай - на 1-ви май 1996 г., преди настъпването на промените.

36. Окончателното мнение на Съда е, че жалбоподателят не е имал достъп до съд, който да се произнесе по въпроса за правомерността на неговото уволнение.

37. Следователно, член 6, § 1 от Конвенцията не е бил спазен.

II. ОТНОСНО ПРИЛОЖИМОСТТА НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

38. Съгласно член 41 от Конвенцията,

« Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на Високодоговарящата страна допуска само частичното обезщетение за последиците от това нарушение, Съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевшата страна. »

A. Вреди

39. Жалбоподателят изтъква мотива, че липсата на достъп до съд, който да се произнесе по въпроса за правомерността на неговото уволнение, го е лишила от всякаква възможност да докаже, че не е допуснал дисциплинарно провинение, да се върне на старата си работа и да получи обезщетение. Жалбоподателят твърди, че тези обстоятелства, предвид икономическата ситуация в страна и трудностите при намиране на нова работа, са му нанесли нематериални вреди, които той изчислява на 6 000 евро (EUR).

40. Правителството не прави възражения.

41. Съдът припомня, че констатираното от него нарушение на Конвенцията, е в резултат изключително на незачитането на правото на жалбоподателя на достъп до съд, който да се произнесе по законността на неговото уволнение. При тези обстоятелства, съдът не желае да спекулира с въпроса за изхода на съдебното производство по отношение на заинтересованото лице, **ако случаят не е такъв.**

42. При все това, Съдът счита, че **отчетеното неизпълнение** е причинило на жалбоподателя известни материални вреди, което дава основание за присъждане на обезщетение. Като взе решение по справедливост, в съответствие с член 41, Съдът му присъжда сумата от 2 000 евро (EUR).

Б. Разноски по делото

43. Жалбоподателят претендира освен това и за сумата от 1 900 евро за хонорари на неговия адвокат, като представя споразумение за изплащане на хонорари и детайлна разбивка за извършените от адвоката му услуги, съответстваща общо на 38 часа при хонорарна тарифа от 50 евро на час. Той моли да му бъдат присъдени и 262 евро за направени разноски (преводи, пощенски разходи, фотокопиране и др.) и представя фактури за пощенски разходи на стойност 23 евро. Жалбоподателят моли присъдените от Съда суми в тази връзка да бъдат директно преведени на неговия адвокат М. Екимджиев.

44. Правителството не прави възражения.

45. Съдът припомня, че може да бъде присъдено единствено компенсация на направените действителни, необходими и разумни разноски. В случая, Съдът отчита, че ищецът е представил оправдателни документи само за една част от претендираните разноски. Той отчита също, че следва да се вземат предвид разноските по правната помощ, възлизащи на 660 евро. В заключение и предвид всички факти, с които разполага, Съдът счита за законосъобразно да присъди на жалбоподателя сумата от 1 000 евро за направени разноски по делото, които да бъдат изплатени на неговия представител - адв. М. Екимджиев.

В. Лихва за просрочване

46. Съдът намира за уместно, лихвата за просрочване да е базирана на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към които следва да се добавят три процентни пункта.

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. Установява нарушение на член 6, § 1 от Конвенцията ;
2. Установява, че:

а) Ответната държава следва да заплати на жалбоподателя в тримесечен срок от датата на влизане на решението в сила, съгласно член 44, § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат конвертирани в български лева, в зависимост от обменния курс към датата на плащането :

i. 2 000 EUR (две хиляди евро) за нанесени неимуществени вреди;

ii. 1 000 EUR (хиляда евро) за съдебни разноси, които да бъдат изплатени на неговия представител – адв. М. Екимджиев ;

iii. **въпросните суми могат да бъдат облагани с данъци ;**

б) от датата на изтичане на гореспоменатите три месеца до разплащането, ще се дължи проста лихва върху сумата при ниво, равно на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка по време на просрочения период плюс три процентни пункта.

3. *Отхвърля* останалата част на претенцията на жалбоподателя за обезщетение по справедливост.

Изготвено на френски език и известно писмено на 30 септември 2004 г. съгласно член 77, §§ 2 и 3 от правилника на съда.

Сьорен Нийлсен
Секретар на Отделението

Христос Розакис
Председател